

Hoofdstuk 1

‘Mama, later als ik gestudeerd heb, word ik dokter net als papa,’ meldt Aletta op een avond als ze ijverig al uren over haar huiswerk Frans gebogen zit. Haar moeder kijkt wat ontstemd op van haar handwerkje.

‘Hoe kom je daar nu weer bij? Meisjes kunnen helemaal geen dokter worden, die worden huisvrouw, misschien naaister! En in sommige kringen wellicht dienstmeid. Zet dat idee echt maar uit je hoofd.’

Aletta smijt haar potlood waarmee ze aantekeningen maakt kwaad neer en schuift de lesboeken van zich af.

‘We leven wel in 1867 hoor mama, in uw tijd was dat misschien niet zo, maar nu mogen meisjes onderhand wel eens worden wakker geschud. Maar misschien hoeft dat niet eens. Meisjes van nu willen later worden waarvan ze altijd al hebben gedroomd. Ik ben daarin niet de enige, lijkt mij.’

Terwijl ze het zegt, kijkt ze verongelijkt moeders richting uit. Zelf heeft ze in ieder geval het lef om buiten de bestaande lijntjes te dromen. Nog niet eens zo heel groots en meeslepend, want hoe zou dat ooit kunnen in een dorpsgemeenschap als Sappemeer, waar niets te beleven valt, denkt ze met een zekere minachting en boosheid over hun woonplaats en het onbegrip van haar moeder. Het is niet de eerste keer dat ze hierover van mening verschillen. Vooral de laatste tijd, merkt ze zelf, kan ze haar mond er niet over houden. Gewoon omdat het zo oneerlijk voelt.

‘Je onterechte mening heeft vast met je leeftijd te maken,’ oppert haar altijd rustige moeder, die het blijkbaar toch niet aandurft om er met haar over te praten. ‘Ik ga daarover niet met je in discussie. Later, als je wat ouder bent en misschien ook wel wat verstandiger, zul je daar ongetwijfeld meer begrip voor kunnen opbrengen.’ Daarmee is voor haar moeder de kous af.

Aletta krijgt stellig de indruk dat ze niet van plan is zich te laten verleiden om er met haar over te praten. Met haar armen demonstratief over elkaar en haar fonkelende donkere ogen op haar gericht, probeert ze haar uit haar tent te lokken. Glimlachend en met een korte blik op haar boze probeert haar moeder haar te kalmeren: 'Kijk maar niet zo teleurgesteld, er blijven nog genoeg zaken over waar je als meisje en later als jonge vrouw een uitdaging in zult vinden.'

Haar moeder is de eerste die haar er met weinig woorden opmerkzaam op maakt dat er kennelijk wel degelijk verschillen zijn tussen meisjes en jongens. Gezien moeders reactie valt daar blijkbaar ook niets aan te veranderen. Dat juist zij deze mening is toegedaan is tegelijk ook heel gek. Het verwondert haar zelfs, want volgens dat principe worden ze thuis niet opgevoed. Niet door haar moeder, maar ook niet door haar vader. Hun kinderen, jongens en meisjes, zijn volkomen gelijk wat de opvoeding betreft. Hoe kun je er dan zo'n mening op na houden, vraagt ze zich boos af en ze windt zich opnieuw op. Ze voelt zich, op enkele kleine dingetjes na, volkomen gelijk aan haar broers. Als achtste kind uit een Joods gezin van elf kinderen koestert zij verlangens die, als ze erover nadenkt, al menigmaal door haar moeder zijn weerlegd. Het voelt ook nu weer als een klap in haar gezicht om te horen dat het kennelijk toch allemaal anders zit dan je zou denken. Het wekt heel veel verwarring die haar elke keer weer voor hetzelfde probleem plaatst. Maar wanneer ze het erover wil hebben dan wordt er niet over gesproken omdat dit nu eenmaal de feiten zijn. Koppig als ze is, laat ze zich er niet door uit het veld slaan. Het is dan misschien wel tegen de stroom in, maar ze droomt er toch heus dagelijks van om net als haar vader en broer Julius heel- en vroed-meester te worden. Niet als plattelands-dokter zoals haar vader, maar in de grote stad. Waarom zou je als je toch droomt niet direct verder durven kijken dan de dorpsgrens van Sappe-meer.

De lessen op het dorpsschooltje vormden, net als voor haar zussen en broers, haar basiskennis. Die heeft ze met goed gevolg afgelegd. Voor haarzelf voelde dit destijds niet als het einde van haar schooltijd. Het vergaren van kennis bevredigt haar nieuwsgierigheid naar alles. Het smaakt naar meer, veel meer. De tijd die ze op school doorbracht heeft voor haar op allerlei gebied de ogen geopend. Misschien was dat juist wel de beste leerstof. Naast de gebruikelijke lessen leerde ze er bijvoorbeeld dat jongens en meisje op de dorpsschool even veel kansen krijgen. Bij haar op school werd daarin, net als thuis, geen onderscheid gemaakt. Ook zaten er kinderen uit verschillende milieus naast elkaar in de schoolbanken, kinderen van de notabelen naast die van de arbeiders. Janna, die naast haar zat, dacht er hetzelfde over als zij, die wilde ook goede cijfers halen. Eerlijk gezegd behoorden ze samen qua prestaties zelfs tot de besten van de klas. In leerprestaties waren ze aan elkaar gewaagd, ook al kwam Janna uit een heel ander gezin dan zichzelf. Janna was een weeskind en zichzelf de dochter van een arts. Ze ziet ook wel dat dit een hemelsbreed verschil maakt. Maar voor haar en Janna maakte het totaal niets uit hoe hun achtergrond eruitzag. Hun leerprestaties waren nu eenmaal gelijkwaardig.

Toen ze op een dag elkaar buiten op het schoolplein over hun dromen vertelden, had ze niet durven vragen hoe het was bij haar thuis in het armenhuis. Ze had zich wel verwonderd over Janna's dromen. Waar zichzelf tot ver over de grenzen van het dorp durfde te dromen, zoals studeren in Groningen, hield de droom van Janna tot haar verwondering op bij Sappemeer. Toen ze erover vertelde, had ze er niets van gezegd, maar was verbaasd dat...